

ZONDAG 1.

OVER DE ENIGE EN WARE TROOST.

Vraag 1: *Welke is uw enige troost, beide in het leven en sterven?*

Antwoord: *Dat ik met lichaam en ziel a), beide in het leven en sterven b), niet mijns, maar mijn getrouwe Zaligmaker Jezus Christus eigen ben c), Die met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomen betaald d), en mij uit alle heerschappij des duivels verlost heeft e), en alzo bewaart f), dat zonder de wil van mijn hemelse Vader geen haar van mijn hoofd vallen kan g), ja ook, dat mij alle ding tot mijn zaligheid dienen moet h); waarom Hij mij ook door Zijn Heilige Geest van het eeuwige leven verzekert i), en Hem voortaan te leven van harte willig en bereid maakt k).*

a. 1 Kor. 6 : 19v.

b. Rom. 14 : 7-9, 1 Thess. 5 : 9v.

c. Jes. 43 : 1-3, Joh. 17 : 6, 1 Kon 3 : 21-23, Tit. 2 : 14.

d. Ef. 1 : 7, 1 P. 1 : 18v., 1 Joh. 1 : 7, 1 Joh. 2 : lv., Openb. 1 : 5.

e. 1 Joh. 3 : 8, Kol. 1 : 13v., Joh. 8 : 36, Hebr. 2 : 14v.

f. Johs. 6 : 39; 10 : 27-29; 17 : 12, 2 Thess. 3 : 3, 1 P. 1 : 5.

g. Matth. 10 : 29-31, Luk. 21 : 18v.

h. Rom. 5 : 3-5; 8 : 28, Gen. 50 : 20.

i. 2 Kor. 1 : 21v., 2 Kor. 5 : 5, Ef. 1 : 13v.; 4 : 30, Rom. 8 : 15v.

k. Rom. 7 : 22; 8 : 14, 2 Kor. 5 : 15, Luk. 1 : 73-75.

Verklaring van Vraag 1.

De reden waarom de onderwijzer allereerst naar troost vraagt, is deze, dat zij de ganse inhoud en het doel van zijn leringen bevat. Hij vraagt niet slechts naar troost, maar met nadruk naar de enige troost, die in leven en sterven bijblijft; en daartoe is toch ook de ganse hemelse leer ons door God geopenbaard, zoals ze ook met dát doel door ons gekend moet worden. De inhoud van deze leer is: dat wij in Christus door het geloof moeten zijn ingelijfd en door Hem met God verzoend worden; en daaruit volgt dan, vanwege de trouwe voorzorg die Hij steeds voor de Zijnen heeft, dat zij naar ziel en lichaam door Hem bewaard en behouden worden tot in eeuwigheid. Om echter tot beter verstand van zaken te komen, dient in de Christelijke leer - zoals trouwens in alle andere - vooraf niet alleen gekend, maar ook waargenomen te worden: ten eerste het doel en oogmerk, waarom deze leer geleerd en beoefend moet worden; en daarna de middelen, om het voorgestelde doel te bereiken. Weliswaar volgt het doel (letterlijk: het einde) steeds pas ná het werk, en daarom moet dat eerst

in zijn nut en noodzaak ons duidelijk worden, eer wij met verstand aan werk kunnen gaan. Dit is er mede oorzaak van, waarom de onderwijzer zijn leerling langs die weg, ook tot kennis en begrip van zulke, hoogst nodige waarheden - als hij voornemens is - tracht op te leiden; gelijk hij daarom eerst het doel, n.l. de troost, en daarna de springader, waaruit die voortkomt, opnoemt, die hij dan weer in zijn delen voorstelt, en daarna breder uitlegt en verklaart.

Inzake deze Christelijke troost moet men weten:

1. Welke ze is, en waarom ze noodzakelijk is.
2. Uit hoeveel delen ze bestaat.
3. Waarom deze troost alleen een vāste troost kan heten.
4. Hoeveel dingen er nodig zijn, om deze troost te verkrijgen.

1. Wat troost eigenlijk betekent, en waarom ze noodzakelijk is.

Troost is een overlegging in het verstand, waardoor wij zulk een goed gaan stellen tegenover een kwaad, (zo) dat het onze droefheid verzachten kan en ons gewilliger maakt het te dragen. Hoe zwaarder dus het kwaad is, des te groter en vaster moet ook het tegengestelde goed zijn. En naardien hier van een troost sprake is, die tegenover het allergrootste kwaad, n.l. de zonde en de eeuwige dood, gesteld moet worden, daarom kan allerlei goed tegen dit kwaad niet opgewogen worden, maar uitsluitend het Opperste goed. Waarin dit nu echter bestaat, daarover zijn buiten Gods Woord om, (zoals Men meestal zegt) „de meningen verdeeld” (Letterlijk: zoveel hoofden zoveel zinnen.). De Epicureeën stelden het in de wellusten van dit leven; de Stoïcijnen in een goede regeling der affecten of aandoeningen; de aanhangers van Plato in de „ideeën”, d.w.z. in het aanschouwen van een zeker beeld van goedheid en allerlei deugden; de Peripatetici in een beoefening van de deugd; het gewone volk in eer, macht, rijkdom enz. Doch al deze dingen zijn onvolkomen en spoedig voorbijgaand, en worden in dit leven verloren of door de dood ontnomen. Weliswaar is de lof en heerlijkheid van de deugd onsterfelijk, zoals een zeker dichter daarom zeide, dat zij na de dood nog (voort-)leeft; doch deze uitspraak weegt bij allen niet even zwaar. Het is zeer juist door iemand opgemerkt, dat n.l. de deugden niet als het hoogste goed geroemd kunnen worden, omdat zij getuigen van onze ellende. De huichelaars in en buiten de Gemeente, zoals Joden, Farizeeën en Mohammedanen, zoeken als hulpmiddel tegen de dood hun verdiensten en uiterlijke godsdienstplichten, waarin de Rooms-katholieken voor 't grootste deel hun navolgers zijn. Echter kunnen de uiterlijke ceremoniën de gewetens niet reinigen, en God laat Zich door geen menselijke genoegdoening bevredigen.

Ofschoon dan de filosofen en andere sekten dit op een verkeerde wijze najagen en zich tevergeefs zulk een goed voorspiegelen, dat een vaste troost in leven en sterven bieden kan, toch is het onmogelijk, dat zij dit doel bereiken kunnen, zoals hun eigen geweten getuigen moet en de ervaring van alle tijden geleerd heeft Immers alleen de Christelijke leer wijst dit ware en hoogste goed aan én geeft een vaste troost, waardoor het geweten gerustgesteld wordt. Want alleen deze leer legt ons de fontein der menselijke ellende niet alleen bloot, maar schenkt ook de gepaste hulpmiddelen, hoe men van de zonde en de dood bevrijd, en in leven en sterven een vaste en zekere troost deelachtig worden kan. De verdienende oorzaak van deze troost is de genoegdoening van Christus, waardoor de zondaar met God verzoend, en vrijgemaakt wordt van het geweld van satan, onder wiens gehoorzaamheid hij van nature verkeerde, en gesteld wordt tot een gewillige onderdaan in het rijk van Koning Jezus, om in die weg verzekerd te worden van zijn aandeel aan de eeuwige gelukzaligheid.

Dit vertrouwen op de genadige kwijtschelding der zonden, en de verzoening met God omwille van Christus' verdienste, door het Evangelie (als het getuigenis van de Heilige Geest) in ons hart gewerkt, is de enige en ware Christelijke troost. Hierdoor wordt de uitverkoren zondaar in dit leven gerustgesteld, en ervan verzekerd dat hij het eigendom van Christus is en om Diens wil door God bemind

wordt; ja, dat hij in de dood het eeuwige leven vast en zeker verkrijgen zal, Rom. 8 : 35-39: „Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard?” enz. Hiertoe behoort de vraag: *Waarom deze troost nodig is?* te weten, om onze zaligheid, opdat wij in alle aanvechtingen en worstelingen niet bezwijken of wanhopen zouden; en om God te prijzen in dit en in het toekomstige leven, waartoe de mens immers geschapen is. Zal dit nu door de mens gedaan worden, dan is het nodig, dat hij van de zonde en de dood verlost, en in een vaste troost onderhouden wordt.

2. Uit hoeveel delen de Christelijke troost bestaat.

Om de Christelijke troost wel te verstaan, moet men deze zes delen kennen:

1. Dat wij om de verdienste van Christus' wil met God verzoend, en uit genade tot Zijn kinderen aangenomen zijn, zelfs toen wij nog Zijn vijanden waren, ja dat wij geheel en al Christus' eigendom zijn en Hem toebehoren, 1 Kor. 3 : 23.

Tegenwerping:

Het is in de burgerlijke samenleving een onwaardeerbare schat om vrij en zichzelf te zijn, terwijl daarentegen iemand anders toe te behoren, voor een groot ongeluk gehouden wordt. Daarom schijnt het tegenstrijdig, dat men het voor troost houdt, om niet van zichzelf, maar van een ander te zijn.

Antwoord.

Het is de alleruitnemendste vrijheid, wanneer een mens ophoudt van zichzelf te zijn, en het eigendom van Christus wordt. Doch dit kan niet naar waarde geschat worden, tenzij men zijn ellende en staat van dienstbaarheid aan de zonde en de duivel, waarin men door zichzelf te willen zijn gevallen was, grondig begrijpt en daartegenover stelt de gelukstaat van hen, die het eigendom van Christus zijn, om Wiens wil zij worden vrijgemaakt van de zonde en de dood. Zie Joh. 8 : 36.

2. De wijze, waarop deze verzoening is teweeggebracht, namelijk door het lijden en de dood van Christus, 1 P. 1 : 18 en 1 Joh. 1 : 7.

3. Dat wij verlost zijn van alle ellende, zowel tijdelijke als eeuwige; d.w.z. van het geweld des duivels, der zonde en des doods, hetgeen vruchtgevolgen zijn van de door Christus teweeggebrachte verzoening, Hebr. 2 : 14, 1 Joh. 3 : 8. Want door Zijn verdienste worden wij bij God gerechtvaardigd, tot Hem bekeerd en geheiligd, en zullen hiernamaals volkomen verheerlijkt worden.

4. Dat de verzoening en verlossing, d.w.z. alle goederen die Christus voor de Zijnen verkregen heeft, eeuwig voor ons zullen bewaard worden - als zijnde het eigendom van Christus, zodat Hij ons zó bewaart, dat niet één haar van ons hoofd, zonder de wil van Zijn hemelse Vader, kan afvallen, Matth. 10 : 30.

5. Dat alle kwaad tot hun welzijn wordt gekeerd. Want hoewel zij in dit leven aan allerlei kruis en tegenspoed onderworpen zijn, en velen als schapen tot de slachtbank ter marteldood zijn geleid, toch kan dit aan hun zaligheid geen schade, maar integendeel voordeel toebrengen, omdat God immers alle kwaad ten goede en ter zaligheid der Zijnen doet medewerken, Rom. 8 : 28.

6. Dat wij van al de verkregen goederen, ook van het eeuwige leven, in ons hart volkomen verzekerd worden. Dit komt voort uit het getuigenis van de Heilige Geest, Die in de Zijnen bekering en geloof werkt, ja Die in ons hart getuigenis geeft, dat wij „kinderen en erfgenamen van God zijn”, Rom. 8 : 16, en dat Hij „het onderpand is van hunne erfenis”, Ef. 1 : 14. Zij worden zó krachtadig bewerkt, dat ze Christus en Zijn heilsverdiensten door het geloof omhelzen en aannemen, hetgeen de grond en vastheid uitmaakt van de enige en ware troost in alle

aanvechtingen.

En om het alles in één woord samen te vatten, zeggen wij, dat de ganse inhoud van de ware troostleer hierin begrepen is, dat wij het eigendom van Christus zijn, en door Zijn bloed en Geest van onze verzoening met God, aan onze ziel min of meer verzekerd en verzegeld worden, en bevrijd van de zonde en straf, ons vertrouwen op Jezus als de Rotssteen des heils wentelen, om na dit leven de eeuwige zaligheid door Hem deelachtig te worden (Vgl. N.G.B., art. 21; D.L. V, art. 3).

3. Waarom deze enige troost een vaste troost is?

Ze is vast en onbeweeglijk, en dus komt een gelovige tot het besluit (= conclusie), dat hem Christus met al Zijn weldaden toebehoort.

Dat deze de enige en vaste troost is, blijkt daaruit, dat ten eerste zij niet alleen in de dood niet verdwijnt, volgens Rom. 8 : 35: „Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus?” en Rom. 14 : 8: „Hetzij dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heeren”; en ten tweede dat ze alleen onverwinnelijk standhoudt tegen alle aanvechtingen van satan, en ons niet doet bezwijken; zoals uit de volgende aanvechtingen van satan te zien is.

Aanvechting: „Gij zijt een zondaar.”

Antwoord: Ja, maar Christus heeft voor mijn zonden volkomen betaald, en mij met Zijn dierbaar bloed verlost, zodat ik nu niet meer mijzelf, maar Hem toebehoor.

Aanvechting: „Gij zijt een kind des toorns en een vijand van God.”

Antwoord: 't Is waar, vóór de verzoening en van nature was ik dit, maar God heeft mij nu door Christus in genade aangenomen.

Aanvechting: „Gij moet sterven.”

Antwoord: Christus heeft mij verlost van het geweld des doods, zodat ik verzekerd ben, dat ik door de dood zal ingaan in het eeuwige leven.

Aanvechting: „Er overkomt u intussen maar veel kwaad en tegenspoed.”

Antwoord: De Heere beschermt en onderhoudt mij in dit alles, en bestuurt alles tot mijn welzijn.

Aanvechting: „Als ge deze genade eens kwam te verliezen? Want ge kunt door uw zonden afwijken, en de weg naar de hemel is lang en moeilijk. ... Wat dan?”

Antwoord: Christus bewaart Zijn weldaden steeds in mij, die Hij voor mij verdiend, verkregen en mij geschonken heeft, en Hij doet mij standhouden, zodat ik niet kan afvallen, noch van de genade beroofd kan worden.

Aanvechting: „Wie weet, of u de genade wel toekomt, en of ge niet behoort tot het getal van hen, die des Heeren niet zijn?”

Antwoord: Ik wéét en ben verzekerd, dat de genade mij, en dat ik Christus toebehoor:

1. omdat de Heilige Geest met mijn geest getuigt, dat ik een kind van God ben;

2. ik heb een waar geloof; welnu, de belofte van zaligworden is aan alle gelovigen gedaan.

Aanvechting: „Wie weet, of ge wel een waar geloof hebt!”

Antwoord: Dit weet ik zeker uit de werkzaamheden van het geloof, want ik heb een goed geweten, dat zich alleen in God geruststelt; en mijn wil en ernstig voornemen is, om Hem steeds gelovig aan te kleven, en Zijn geboden te gehoorzamen.

Aanvechting: „Uw geloof is zwak, en uw bekering onvolmaakt.”

Antwoord: Ik heb evenwel een waar en ongeveinsd geloof, en ik steun op het woord van mijn Verlosser, Luk. 19 : 26: „Die heeft, dien zal gegeven worden” En

ik bid met de klein-, doch oprecht-gelovige, Marc. 9 : 24: „Ik geloof, Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp.” In deze zware en gevaarlijke worstelingen, die alle kinderen Gods moeten verduren, blijft de Christelijke troost vast en

Vraag 2: *Hoeveel stukken zijn u nodig te weten, opdat gij in deze troost zalig leven en sterven moogt?*

Antwoord: *Drie stukken a). Ten eerste, hoe groot mijn zonden en ellende zij b); ten andere, hoe ik van al mijn zonden en ellende verlost worde, c); ten derde, hoe ik Gode voor zulk een verlossing zal dankbaar zijn. d).*

Overeenstemming met de Heilige Schrift:

a. Matth. 11 : 28-30, 1 Kor. 6 : 11, Ef. 5 : 8, Tit. 3 : 3v. en 8.

b. Rom. 3 : 9-12; 5 : 12.

c. Joh. 17 : 3; 8 : 36.

d. Ps. 50 : 14; 116 : 12-14, Matth. 5 : 16, Rom. 6 : 12v.; 12 : 1, 1 Petrus 2 : 9.

Verklaring van Vraag 2.

Dat deze afdeling overeenkomt met de Heilige Schrift, begrepen *in de Wet en in het Evangelie*, is in de Voorrede reeds in den brede aangetoond. Daarom zullen we nu maar dadelijk de noodzaak van de kennis der ellende, verlossing en dankbaarheid gaan aantonen.

De kennis van de ellende is hoogst nodig, niet omdat zij enige troost in haarzelf bevat - want zij is integendeel niet anders dan tot verschrikking en vervaarnis voor de zondaar! - maar om deze drie speciale redenen.

1. Omdat ze in ons een begeerte opwekt om verlost en getroost te worden. Want zoals bekendheid met de ziekte bij de zieke een begeerte naar de medicijnen opwekt, terwijl daarentegen het niet-beseffen der ziekte de zieke naar geen dokter doet omzien: zo staat het nu ook met de zondaar, die zijn ellende niet kent en gevoelt; zo iemand begeert noch zoekt, veel minder verkrijgt hij zijn verlossing. Want God geeft Zijn weldaden uitsluitend op een ernstig en volhardend gebed, zoals de Zaligmaker zegt, Matth. 9 : 12: „Die gezond zijn hebben den Medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn”, vergeleken met Matth. 7 : 7v.: „Bidt en u zal gegeven worden; zoekt en gij zult vinden; klopt en u zal opengedaan worden. Want een iegelijk die bidt, die ontvangt; en die zoekt, die vindt; en die klopt, dien zal opengedaan worden”, en Matth. 5 : 6: „Zalig zijn zij, die honger en dorsten naar de gerechtigheid”, en Matth. 11 : 28: „Komt allen tot Mij, die vermoeid en belast zijt.” Zie ook Jes. 57 : 15: „Ik woon bij dien, die van een verbrijzelden en nederigen geest is.” Hetgeen dus nodig is om een begeerte naar verlossing in ons op te wekken - zoals de kennis der ellende - is ook nodig om tot onze troost te worden betracht. En daaruit blijkt dus, dat de kennis der ellende als een middel en oorzaak dienen moet, om naar de verlossing te staan, zonder welke men geen troost krijgen kan. Weliswaar brengt de ellendekennis, in haarzelf aangemerkt, verschrikking; maar deze verschrikking dient de gelovigen tot zaligheid.

2. Opdat wij, verlost zijnde, Gode oprechte dankbaarheid zouden kunnen bewijzen. Want wie de nood en het gevaar, waarin hij verkeerde, niet bewust is, die kan onmogelijk zijn verlossing in haar volle betekenis waarderen, zijn dankbaarheid naar waarde bewijzen en Gods weldaden en grootheid roemen. Daarom zou het zelfs voor ondankbaarheid gehouden kunnen worden, wanneer wij niet de grootte van het kwaad trachten te kennen, waaruit wij verlost zijn, en de weldaad van de

verlossing, die wij deelachtig werden, aangezien die (beide) aan de dankbaarheid verbonden zijn.

3. De mensen zijn geen geschikte hoorders van het Evangelie, tenzij ze hun zonde en ellende recht kennen. Want door de verkondiging van de Wet - waaruit de ellende gekend wordt - moet de verkondiging van het Evangelie worden voorbereid. Anders zouden de mensen tot zorgeloosheid vervallen en zou alle troost onzeker worden, aangezien een vaste troost niet met vleeselijke zorgeloosheid kan samengaan. Daarom is het nodig, dat men bij de verkondiging der Wet begint, zoals de Apostelen en Profeten daarin zijn voorgegaan, ten einde de mensen hun waan van eigengerechtigheid te ontnemen en op de bekering voor te bereiden. Want als dit niet gebeurt, worden ze door de verkondiging der genade zorgelozer en hardnekkiger, en dan worden de parelen voor de zwijnen geworpen.

Ook is de kennis van de verlossing noodzakelijk.

1. Opdat wij niet tot wanhoop zouden vervallen. Want als wij onze ellendestaat - zonder enig middel tot verlossing - kenden, ware het te vrezen, dat wij van droefheid zouden moeten bezwijken. Dit stuk maakt onderscheid tussen een kind Gods en een kind des duivels. Want Gods kinderen staan, wanneer zij uit zwakheid in zonde gevallen zijn, door Gods genade weer op en troosten zich met het middel ter verlossing, waardoor hun zonden om Christus' wil vergeven en bedekt zijn; zoals blijkt uit de voorbeelden van David, Hiskia, Petrus en anderen. Daarentegen denken de kinderen van satan met grote verschrikkingen aan hun zonden, en belijden ze met droefheid en twijfelmoedigheid, zoals bij Kaïn, Saul en Judas duidelijk gebleken is.

2. Opdat wij de verlossing ernstig zouden zoeken en begeren. Want naar een goede zaak, die men niet kent, zal men ook niet uitzien en haar dus ook niet deelachtig worden. Ja, al werd het ons voorgehouden, dan zou onze begeerte uit onkunde er niet naar uitgaan.

3. Opdat wij daardoor getroost worden. Want van een onbekend(e) goed(e zaak) is geen troost te wachten.

4. Opdat wij onszelf niet een vorm van verlossing verzinnen, of er één, door anderen uitgedacht, aannemen tot grote smaad voor God en tot verlies van onze zaligheid.

5. Opdat wij deze verlossing met een waar geloof mogen ontvangen. Nu is een waar geloof niet zonder kennis, maar het sluit een zekere kennis en een vast vertrouwen in zich. Welnu, de verlossing wordt alleen door een waar geloof ontvangen.

6. Opdat wij de Heere oprechte dankbaarheid mogen bewijzen. Een goed, dat ons niet bekend is, kan men niet ernstig zoeken en in zijn waarde schatten, veel minder verkrijgen. Daarom is het onmogelijk, dat men daar dan ook dankbaarheid voor bewijzen kan. Welnu, aan een ondankbare wordt de weldaad der verlossing niet geschonken, aangezien God die alleen aan de zulken geeft, van wie Hij datgene verkrijgt, dat Hij met de verlossing bedoelde, namelijk de dankbaarheid. Om deze reden is de kennis van de weldaad der verlossing vooral nodig tot een vaste troost, namelijk dat wij de grootte ervan kennen, en weten, hoe en door Wie ze verdiend is en geschonken wordt, n.l. door de dood van Gods Zoon. Deze kennis wordt alleen door het lezen of horen van het Evangelie verkregen, mits het met een waar geloof aangenomen wordt; omdat alleen daarin de belofte van de verlossing der uitverkorenen, die in Christus geloven, te vinden is.

Tenslotte is ook tot een vaste troost de kennis der dankbaarheid nodig.

1. God wil Zijn weldaden, en vooral de verlossing, alleen aan dezulken schenken, die Hem dankbaar zijn. Immers is het doel, dat Hein voor ogen stond met het ganse scheppings- en verlossingswerk, Zijn eer en heerlijkheid geweest, bestaande in een gepaste dankbaarheid. Zie 1 Joh. 3 : 8: „Hiertoe is de Zone Gods geopenbaard, opdat Hij de werken des duivels verbreken zoude”, en Ef. 1 : 4-6: „Hij heeft ons uitverkoren in Hem, opdat wij heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde; Die ons tevoren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, tot prijs der heerlijkheid Zijner genade.”

2. Opdat wij zulk een dankbaarheid zouden kunnen bewijzen, die Gode behaagt. Want als onze dankbaarheid niet geregeld wordt naar het Woord van God, maar uit onze eigen innerlijke verzinsels voortkomt, dan zou de Heere ons rechtvaardig verwijten, hetgeen Hij eertijds de Joden verweet, Jes. 1 : 12: „Wanneer gijlieden voor Mijn aangezicht komt te verschijnen, wie heeft zulks van uw hand geëist?” En Christus verweet de Farizeeën, Matth. 15 : 9: „Tevergeefs eren zij Mij, lerende leringen, die geboden van mensen zijn.”

3. Opdat zij mogen weten, dat de dienst die wij aan God en de mensen bewijzen, geen verdiensten zijn, maar alleen bewijzen van onze dankbaarheid. Welnu van hetgeen, waarvoor wij danken, belijden wij, dat het ons niet vanwege onze verdiensten, maar uit genade geschonken is.

4. Opdat ons geloof en onze troost door de dankbaarheid versterkt en bevestigd worde; of, opdat wij door onze dankbaarheid, van onze verlossing mogen verzekerd worden. Want zij die dankbaarheid bewijzen, belijden metterdaad, dat zij ervan verzekerd zijn, dat zij het goed of de weldaad waarvoor zij dank brengen, zonder enige verdienste verkregen hebben. De ware dankbaarheid wordt wel in het algemeen uit het Evangelie geleerd; want dat eist geloof en bekering van hen, die zalig zullen worden, Marc. 1 : 15. Maar vooral wordt dit uit Gods Wet duidelijk aangetoond, daar zij ons aanwijst, hoedanige werken en gehoorzaamheid Gode 't meest behagen.

Tegenwerping: De leer van de dankbaarheid is niet nodig, aangezien die vanzelf volgt, wanneer men zijn ellende en verlossing krijgt te kennen.

Antwoord. Zeker, het spreekt wel vanzelf, dat men voor verkregen weldaden dankbaarheid verschuldigd is. Maar de wijze waarop men die dankbaarheid aan God bewijzen zal overeenkomstig de grootheid Zijner weldaden, in het verlossingswerk geopenbaard, is de verlostte niet zo gauw bekend, als het wel behoort. Daarom is het nodig, dat hem zulks uit Gods Woord nader aangewezen en geleerd wordt. Bovendien is hetgeen vanzelf spreekt en bekend is, daarom in zijn volstrektheid nog niet direct zo volkomen duidelijk voor ons verstand; en daarom is het nodig, dat men zich ijverig ertoe oefent, om tot beter verstaan gebracht, en tot waarneming van onze schuldige plicht aangespoord en daarin bevestigd te worden.

Aangezien dus tot de ware, enige en vaste troost der gelovigen, welke het doel der gehele christelijke leer is, deze drie dingen vereist worden, te weten de kennis van 's mensen ellende, verlossing en dankbaarheid is het duidelijk, dat dit de drie delen zijn van de Christelijke leer. En daarom zullen wij nu over deze drie stukken, elk in 't bijzonder, handelen.